

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

05 februarie 2019

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Iurie Diaconu,
Judecători Liliana Catan, Ion Guzun, Dumitru Mardari,
Maria Ghervas,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursurile ordinare, împotriva deciziei Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău din 02 octombrie 2018, declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, și de inculpatul

*Pavalachi Ion XXXXXX, născut la
XX XXXXXX XXXX, originar și locuitor al XXXXXX,
XXXXXX, cetățean al R. Moldova, fără antecedente
penale.*

*Termenul de examinare,
instanța de fond: 19.07.2016 – 29.06.2018,
instanța de apel: 17.07.2016 – 02.10.2018,
instanța de recurs: 05.12.2018 – 05.02.2019.*

Asupra recursurilor menționate, Colegiul penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Hâncești din 29 iunie 2018, Pavalachi Ion a fost condamnat în baza art. 287 alin. (3) Cod penal la 3 ani închisoare și în baza art. 151 alin. (1) Cod penal la 7 ani închisoare.

Potrivit art. 84 alin. (1) Cod penal, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsă definitivă de 8 ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, de la reținere, cu includerea perioadei aflării în arest preventiv de la 30.05.2016 până la 06.07.2016.

De la inculpat s-a încasat în beneficiul statului cheltuielile judiciare în mărime de 1583 lei, pentru expertizele judiciare efectuate.

2. Instanța a constatat că în noaptea de 30 mai 2016, orele 00.30, inculpatul Pavalachi I., fiind în stare de ebrietate alcoolică, având scopul comiterii unui act de huliganism agravat, intenționat, din motive huliganice, aflându-se pe una din străzile amplasate în XXXXXX, XXXXXX, încalcând grosolan ordinea publică și manifestând o vădită lipsă de respect față de societate, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanei, fără careva motive, în rezultatul unui conflict iscat spontan, l-a numit cu cuvinte necenzurate pe Opinca I., după care i-a aplicat o lovitură cu un cuțit, pe care îl avea asupra sa, în regiunea abdomenului, acțiuni care prin conținutul lor, se deosebesc printr-o obrăznicie deosebită.

Ca **consecință a actului de huliganism agravat**, lui Opinca I., potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 1640/D din 24.06.2016, i-a fost cauzată plagă de cuțit penetrantă în abdomen, cu lezarea peretelui posterior al stomacului, care putea fi produsă prin acțiunea traumatică a unui obiect înțepător-tăietor, posibil în timpul și circumstanțele indicate, ce prezintă pericol pentru viață și, în baza acestui criteriu, se califică ca vătămare gravă.

Tot el, în noaptea de 30 mai 2016, orele 00.30, fiind în stare de ebrietate alcoolică, în scopul realizării intenției sale infracționale, îndreptate spre vătămarea intenționată gravă a integrității corporale a persoanei, aflându-se pe una din străzile amplasate în XXXXXX, XXXXXX, fără careva motive, în rezultatul unui conflict iscat spontan, l-a numit cu cuvinte necenzurate pe Opinca I., după care i-a aplicat o lovitură cu un cuțit pe care îl avea asupra sa, în regiunea abdomenului.

Ca **consecință a agresării intenționate**, lui Opinca I., potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 1640/D din 24.06.2016, i-a fost cauzată plagă de cuțit penetrantă în abdomen, cu lezarea peretelui posterior al stomacului, care putea fi produsă prin acțiunea traumatică a unui obiect înțepător-tăietor, posibil în timpul și circumstanțele indicate, ce prezintă pericol pentru viață și, în baza acestui criteriu, se califică ca vătămare gravă.

Instanța a reținut că inculpatul nu a recunoscut vina.

Totodată, vinovăția acestuia este demonstrată prin declarațiile părții vătămate și ale martorilor, acțiunile lui urmând a fi încadrate în baza art. 287 alin. (3) Cod penal, ca huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanei, acțiuni care prin conținutul lor, se deosebesc printr-o obrăznicie deosebită, acțiuni săvârșite cu aplicarea altor obiecte pentru vătămarea integrității corporale sau sănătății, și în baza art. 151 alin. (1) Cod penal, ca vătămare intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, care este periculoasă pentru viață.

Declarațiile inculpatului că nu a lovit cu cuțitul partea vătămată, dar s-a apărat de loviturile care acesta i le aplica, că a aplicat un procedeu de luptă aruncându-l peste șold și, posibil în timpul căderii, ultimul s-a lovit de cuțit sau de un alt metal, reprezintă o poziție de apărare.

Or, potrivit raportului de expertiză medico-legală, la Opinca I. s-a depistat plagă de cuțit penetrantă în abdomen, fiind evident că această plagă i-a fost cauzată părții vătămate de către inculpat, în mod intenționat, prin lovirea directă cu cuțitul

în abdomen. Din ograda inculpatului a fost ridicat un cuțit care avea pete de sânge, care provine de la o persoană cu grupa sangvină Oalfa, beta, cum este în cazul părții vătămate. Totodată, inculpatul a recunoscut că a aruncat cuțitul deoarece s-a speriat că va avea probleme.

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont de prevederile art. 61, 75 Cod penal, că inculpatul a comis infracțiuni grave, se caracterizează pozitiv, anterior nu a comis infracțiuni și nu a fost atras la răspundere penală, nu este angajat în câmpul muncii, este divorțat, nu se află la evidența medicului narcolog, concluzionând că izolarea lui de societate constituie o pedeapsă echitabilă, legală și individualizată.

3. Avocatul Mihail Rudenco a declarat apel, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie achitat, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Apelantul a invocat că inculpatul nu recunoaște vina și a declarat că partea vătămată l-a lovit de câteva ori. Pentru a se apăra, a aplicat un procedeu de luptă, iar partea vătămată a căzut peste un stativ în care era un cuțit.

Totodată, inculpatul nu a încălcat ordinea publică, iar partea vătămată a renunțat la acțiunea civilă înaintată în cadrul urmăririi penale, pe motiv că inculpatul benevol a reparat prejudiciul cauzat.

3.1. A declarat apel și inculpatul, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie aplicată o pedeapsă mai blândă.

Apelantul a indicat că unele acțiuni de urmărire penală a fost efectuate în lipsa avocatului, contrar solicitării lui de a-i fi asigurată apărarea.

Or, partea vătămată împreună cu Bivol M. au pătruns în gospodăria lui, după miezul nopții, au bătut în ușă și au insistat să o cheme pe concubina lui. Le-a cerut să plece, iar partea vătămată i-a aplicat două lovituri în cap cu un obiect și el a căzut jos. Ridicându-se de la pământ, i-a aplicat o lovitură cu pumnul lui Bivol M., iar părții vătămate i-a aplicat un procedeu, de la care acesta a căzut jos, pe partea stângă. El a încuiat ușa, iar după ce a aprins lumina aceștia nu mai erau. După poartă a rămas motocicletă care aparține lui Bivol M.

Partea vătămată și Bivol M. au comunicat martorului Pavalachi P., că merg la el cu scopul de a o lua pe concubina lui pentru a o viola.

Astfel, a fost nevoit, în propria gospodărie, să se apere pe el și pe concubina sa de două persoane aflate în stare de ebrietate alcoolică.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 octombrie 2018, apelurile au fost admise, casată sentința în partea condamnării inculpatului pe art. 287 alin. (3) Cod penal, a încasării cheltuielilor judiciare, și pronunțată o nouă hotărâre.

Procesul penal în privința lui Pavalachi Ion pe art. 287 alin. (3) Cod penal a fost încetat, pe motiv că fapta constituie contravenție.

Procesul contravențional pe art. 354 Cod contravențional în privința lui Pavalachi Ion a fost încetat pe motivul expirării prescripției răspunderii contravenționale.

S-au desființat dispozițiile cu privire la aplicarea prevederilor art. 84 alin. (1) Cod penal și privind încasarea de la inculpat a cheltuielilor judiciare în mărime de 1583 lei.

În rest, sentința a fost menținută.

Instanța de apel a reținut că, pe capătul de acuzare în baza art. 287 alin. (3) Cod penal, probele administrate dovedesc vinovăția inculpatului în *săvârșirea faptei constatate*.

Probele în cauză dovedesc cu certitudine că în circumstanțele stabilite inculpatul l-a acostat jignitor în loc public pe Opinca I.

Astfel, acțiunile inculpatului urmează a fi încadrate în baza art. 354 Cod contravențional, ca huliganismul nu prea grav, adică acostarea jignitoare în locuri publice a persoanei fizice, *alte acțiuni similare* ce tulbură ordinea publică și liniștea persoanei fizice.

Or, pe episodul de huliganism agravat, imputat de organul de urmărire penală, prima instanță nu a ținut cont de Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 6 din 15 mai 2017 Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism, potrivit căreia, în sensul art. 287 Cod penal, prin violență se înțelege violența soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, fie cu vătămare neînsemnată care nu presupun nici dereglarea de scurtă durată a sănătății, nici pierderea neînsemnată și stabilă a capacității de muncă.

În speță, actele de huliganism săvârșite de inculpat se delimitează de vătămarea intenționată gravă a integrității corporale comisă de inculpat față de partea vătămată în dependență de sensul și orientarea intenției inculpatului, de motivele, scopurile și circumstanțele acțiunilor săvârșite de el.

Vătămarea intenționată gravă a integrității corporale și a sănătății părții vătămate reprezintă violența, care este aplicată tocmai în legătură cu încălcarea grosolană a ordinii publice, calificarea urmând a fi efectuată în temeiul art. 151 alin. (1) Cod penal și art. 354 Cod contravențional, ca huliganismul nu prea grav.

Probele administrate demonstrează că intenția și scopul acțiunilor inculpatului privind cauzarea vătămării corporale grave părții vătămate se bazează pe relațiile reciproc ostile survenite, dar nu în baza acțiunilor huliganice, astfel că nu este admisibilă răspunderea cumulativă a inculpatului în baza art. 151 alin. (1) și art. 287 Cod penal or, principiul de neadmitere a sancționării duble a aceleiași fapte interzice tragerea de două ori la răspundere penală pentru aceeași faptă, în cazurile de acest gen, violența este cea, care se desemnează prin sintagma *aceeași faptă*.

Prin urmare, acțiunile de cauzare a vătămarilor corporale grave părții vătămate nu se cuprind în acțiunile de huliganism agravat, motiv pentru care faptele inculpatului se încadrează în baza art. 354 Cod contravențional și art. 151 alin. (1) Cod penal.

În același timp, urmărirea penală și judecata în primă instanță s-au desfășurat în strictă conformitate cu procedura prevăzută de lege, nefiind constatate încălcări care atrag nulitatea probelor administrate și a actelor procedurale efectuate.

Totodată, prin acțiunile inculpatului, exprimate prin aplicarea intenționată părții vătămate a unei lovituri cu un cuțit în regiunea abdomenului, se exclude starea de legitimă apărare.

Declarațiile inculpatului, susținute de partea vătămată, precum că ultimul, în urma procedurii efectuat de inculpat, a căzut singur peste cuțit, nu corespund

realității, din probele administrate, fiind clar că în rezultatul unui conflict spontan iscat între aceștia, inculpatul i-a aplicat părții vătămate o lovitură în regiunea abdomenului, cu un cuțit pe care-l avea asupra sa.

Or, versiunea inculpatului reprezintă opinia subiectivă a apărării, ce contravine împrejurărilor stabilite și probelor administrate, fiind apreciată ca o tentativă de a evita răspunderea penală pentru fapta săvârșită.

Pedeapsa aplicată inculpatului în baza art. 151 alin. (1) Cod penal este în limitele legii, instanța de fond acordând deplină eficiență prevederilor art. 7, 6, 70, 75 Cod penal, persoanei inculpatului, gravității infracțiunii săvârșite și circumstanțelor care influențează pedeapsa.

Pe lângă aceasta, fiind stabilit că ordonatorul expertizei este o instituție abilitată a statului și nu există cererea inculpatului privind efectuarea raportului și expertizei respective, prin prisma prevederilor legale, rezultă că plata pentru efectuarea raportului de expertiză judiciară se face din contul mijloacelor bugetului de stat.

Modalitatea de achitare a costului expertizei judiciare este un element conex și subsidiar procesului penal, astfel chestiunea cu privire la plata cheltuielilor judiciare legate de efectuarea expertizei, prin prisma prevederilor art. 227–229 și 142-143 Cod de procedură penală, urmează a fi soluționată în strictă conformitate cu prevederile actului legislativ special, or în domeniul achitării costului expertizei judiciare se aplică în exclusivitate Legea nr. 68 din 14 aprilie 2016 Cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

5. Procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, a declarat recurs ordinar, solicitând casarea acestei decizii și menținerea sentinței.

Recurentul a invocat că instanța de fond corect a încadrat acțiunile inculpatului în baza art. 287 alin. (3) Cod penal, ca huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanei, acțiuni care prin conținutul lor, se deosebesc printr-o obrăznicie deosebită, acțiuni săvârșite cu aplicarea altor obiecte pentru vătămarea integrității corporale sau sănătății și în baza art. 151 alin. (1) Cod penal, ca vătămare intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, care este periculoasă pentru viață.

Deci, se atestă prezența unei pluralități de infracțiuni prin concurs ideal, conform art. 32, 33 Cod penal, instanța de apel încadrând greșit faptele inculpatului în baza art. 354 Cod contravențional și în baza art. 151 alin. (1) Cod penal.

Totodată, instanța de apel, neîntemeiat a dispus trecerea cheltuielilor judiciare în contul statului.

În cadrul urmăririi penale, pentru constatarea, clarificarea și evaluarea circumstanțelor de o importanță probatorie pentru cauza penală au fost suportate cheltuieli în mărime de 1583 lei, iar art. 229 alin. (1) Cod de procedură penală stipulează direct că inculpatul suportă cheltuielile judiciare, soluția instanțelor judecătorești prin care a fost respinsă cererea privind încasarea acestor cheltuieli fiind greșită.

Or, avansarea cheltuielilor judiciare de către stat își are temeiul în necesitatea desfășurării procesului penal din oficiu, pentru ca niciun infractor să nu rămână nepedepsit.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

5.1. A declarat recurs ordinar și inculpatul, solicitând casarea hotărârilor adoptate și pronunțarea unei noi hotărâri prin care procesul penal să fie încetat.

Recurentul a indicat că partea vătămată i-a aplicat două lovituri în cap, iar el, pentru a se debarasa de acesta, i-a aplicat un procedeu de luptă, de la care ultimul a căzut peste un morman de fier uzat, de lângă scările de la intrarea în casă.

Partea vătămată era în stare avansată de ebrietate, a căzut jos și s-a înțepat cu ceva, ce se dovedește prin cererea acestuia, cât și prin mai multe cereri pe care le-a depus personal. Inspectoratul de Poliție Ialoveni și Procuratura Ialoveni au refuzat de nenumărate ori, în mod nejustificat să-i înregistreze cererile, plângerile și petițiile pentru a asigura efectuarea sub toate aspectele, complet și obiectiv a atribuțiilor urmăririi penale.

6. Judecând recursurile ordinare pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acestea urmează a fi admise din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, când motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul penal lărgit atestă că instanța de apel a comis următoarele erori de drept.

Conform art. 414 alin. (1), (6) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal. Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. Conform art. 394 alin. (1) pct. 1), 2), 5) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului. În corespundere cu art. 113 alin. (1) Cod penal, se consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și

semnele componenței infracțiunii, prevăzute de norma penală. Conform art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Potrivit jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3.*).

Însă, instanța de apel, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, întemeiat rejudecând cauza potrivit regulilor generale, potrivit descriptivului și dispozitivului deciziei contestate (*pct. 4. din decizie*):

a) recalificând acțiunile inculpatului în baza art. 354 Cod contravențional, inclusiv cu un calificativ sumar „*alte acțiuni similare*”, nu a descris fapta contravențională, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele contravenției.

Or, indicând neclar și divergent în descriptiv că pe capătul de acuzare în baza art. 287 alin. (3) Cod penal, probele administrate dovedesc vinovăția inculpatului în *săvârșirea faptei constatate*, apoi recalificând acțiunile lui în baza art. 354 Cod contravențional, iar prin dispozitiv *menținând în rest sentința*, adică cu constatarea unei fapte criminale prevăzute de art. 287 alin. (3) Cod penal, s-a contrazis dispunând în același dispozitiv încetarea procesului penal pe art. 287 alin. (3) Cod penal și contravențional pe art. 354 Cod contravențional;

b) și-a întemeiat concluziile pe 14 probe neverificate în ședința de judecată a instanței de apel și neconsemnate în procesul-verbal, în care nu se conține nicio mențiune cu privire la probele administrate pe caz (*vol. II, f.d. 16-28*);

c) nu a soluționat chestiunea privind plata cheltuielilor judiciare în raport cu prevederile art. 385 alin. (1) pct. 14), 229 alin. (1) - (3), 397 pct. 5) Cod de procedură penală, conform căror la adoptarea sentinței, instanța de judecată soluționează chestiunea cine și în ce proporție trebuie obligat să plătească cheltuielile judiciare. Cheltuielile judiciare sunt suportate de condamnat sau sunt trecute în contul statului. Instanța de judecată poate obliga condamnatul să recupereze cheltuielile judiciare, cu excepția sumelor plătite interpreților, traducătorilor, precum și apărătorilor în cazul asigurării inculpatului cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, atunci când aceasta o cer interesele justiției și condamnatul nu dispune de mijloacele necesare. Achitarea cheltuielilor judiciare poate fi suportată și de condamnatul care a fost eliberat de pedeapsă sau căruia i-a fost aplicată pedeapsă, precum și de persoana în privința căreia urmărirea penală a fost încetată pe temeiuri de nereabilitare. Instanța poate elibera de plata cheltuielilor judiciare, total sau parțial, condamnatul sau persoana care trebuie să suporte cheltuielile judiciare în caz de insolvabilitate a acestora sau dacă plata cheltuielilor judiciare poate influența substanțial asupra situației materiale a persoanelor care se află la întreținerea lor. Dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să cuprindă dispoziția referitoare la repartizarea cheltuielilor judiciare.

Or, în descriptivul deciziei lipsește analiza și concluzia instanței fondată pe prescripțiile de drept enunțate supra.

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că instanța de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, și că recursurile ordinare sunt întemeiate.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanța de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursurilor ordinare, casării totale a deciziei contestate, și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE :

admite recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, și de inculpatul Pavalachi Ion XXXXXX, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 octombrie 2018, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, pronunțată integral la 05 martie 2019.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun

Dumitru Mardari

Maria Ghervas